

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Юлияна Крумова Маринова, д.м.

за представения дисертационен труд

„Медико-социални пролеми на инвалидността в системата на медицинската експертиза”

от доц. д-р Параскева Манчева Драганова, д.м.

за придобиване на научна степен „Доктор на науките”

по научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването

и фармацията”, професионално направление 7.1 „Медицина”,

област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт

Настоящото становище представям в качеството си на член на Научното жури, назначено със Заповед № Р-109-256/16.05.2018 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” - Варна въз основа на решение на Факултетния съвет на Факултета по обществено здравеопазване (Протокол №124/02.05.2018 г.) за оценяване на дисертационния труд на доц. д-р Параскева Манчева Драганова, д.м. Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита от заседание на Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването”, при Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” - Варна.

Представеният за оценяване дисертационен труд отговаря на изискванията, посочени в Закона за развитие на академичния състав и Правилника за неговото приложение. Дисертацията е във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на катедрата. Съдържа 209 стандартни машинописни страници. Дисертационният труд е структуриран в четири глави и е онагледен с 12 фигури, 23 таблици и 3 приложения. Книгописът съдържа 379 литературни източника, от които 224 на кирилица и 155 на латиница.

Литературният обзор е представен като постановка на проблема в първа глава – инвалидността, и втора глава - нейната оценка и рехабилитация. Добросъвестно и задълбочено д-р Манчева разглежда посочените проблеми, фокусирайки върху историческите аспекти, нормативни актове, документи, сегашното състояние на проблемите с тяхната многоизмерност и дискутабилност, с различна интерпретация и оценки. Следва да се подчертае умението на автора да

борави и обсъжда научна литература в сложна интердисциплинарна област (медицинска, социална и правна) с важни отражения за съвременното общество и медицинска практика. Специално внимание и висока оценка заслужава обзорът в частта за съдържанието на понятието „инвалид/човек с увреждане и проучването на историческото разбиране за инвалидност. Европейският опит е разгледан подробно с извеждане на добрите за България практики.

Цел, задачи, хипотези, материал и методи се представят на 6 страници от дисертацията. Същите са ясно формулирани и аргументирани. Целта е точна и ясна: да се изследват медико-социалните проблеми на човека с инвалидност/увреждане, с акцент на свързаност с функционирането на системата на медицинската експертиза и социалното интегриране и да се разработят насоки за промяна. Изследователските задачи са представени в 8 пункта, пряко свързани с целта. Използваните методи (количествени и качествени) са адекватни на поставените задачи и са описани подробно и точно. Ясно са описани обекта и предмета на изследването, както и критериите за подбор на изследваните лица. Инструментите на изследването са описани задълбочено. Принос на изследователя е разработването на оригинален инструмент с висока степен на надеждност за изследване мнението на хората с инвалидност/увреждане относно реализиране на социалните права, произтичащи от медицинската оценка от ТЕЛК. Математико-статистическите методи за обобщаване и анализ на данните от проучванията са коректно представени и адекватни на изследователските задачи.

Резултатите от собствените проучвания доц. д-р Манчева представя в пет направления: съдържание на понятието „инвалид/човек с увреждане“; реализиране на правата на хората с инвалидност/увреждане в условията на действащото законодателство; мнението на пациенти с инвалидност/увреждане за функционирането на системата на медицинската експертиза и социалната интеграция; медицинската експертиза на работоспособността и оценка на инвалидността/увреждането - основни констатации от анализа на ситуацията у нас; експертното мнение по проблемите на оценката на инвалидността и нейната рехабилитация. Същите са подробно описани и богато онагледени на 74 страници от дисертационния труд. Изложението в тази част е адекватно структурирано, логически обвързано с последователността на представяне на резултатите.

Особено внимание и висока оценка заслужава **обсъждането** на резултатите от собствените проучвания. В представянето на резултатите и тяхното обсъждане проличава вещината, задълбоченото познаване на проблемите и умението на автора да борави коректно с научната информация, да прилага добросъвестно подходящите статистически методи и да интерпретира получените резултати в една сложна, дискусабилна област.

Изводите, приносите и препоръките от дисертационния труд са израз на умението на изследователя да систематизира и точно да адресира получените научни доказателства. Изводите са представени след всяко направление и след това са представени обобщено, ясно формулирани и пряко кореспондиращи на поставената изследователска цел, задачи и хипотези. Приносите са с науко-теоретичен и практико-приложен характер. Те са ярка демонстрация на значимостта и актуалността на дисертационния труд. Доц. д-р Манчева, д.м. представя конкретни препоръки с особена значимост и на дневен ред в обществото. Това е така, защото законодателната инициатива в нашето общество е факт. Отсъствието на адекватна концепция за развитието на системата на медицинската експертиза е в пряка връзка с установените проблеми на хората с инвалидност/увреждане. Факт е недостатъчната подкрепа за подобряване на качеството на живот на полиморбидните пациенти с трайно намалена работоспособност като особено уязвима група в обществото. Представените препоръки отразяват изключителната социална насоченост и ангажираност на автора на този научен труд в една обширна и трудна област – въпросите, свързани с проблемите на инвалидността и функционирането на системата на медицинската експертиза.

Във връзка с дисертационния труд доц. д-р Манчева представя единадесет публикации в периодични научни списания, от които една на руски език, издадена в чужбина.

Авторът, **доц д-р Параскева Манчева, д.м.** ръководи академични структури, които имат водещо значение за рехабилитацията на инвалидността - Университетския център по източна медицина и Учебен сектор по рехабилитация на Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов” - Варна. В системата на следдипломното медицинско образование има придобити специалности по

„Вътрешни болести”, „Физикална терапия, курортология и рехабилитация” и „Обща медицина”. За периода 2006/2012 г. е експерт по вътрешни болести към Обща ТЕЛК на УМБАЛ „Св. Марина” - гр. Варна. През 2014 г. се дипломира като юрист, а през следващата година придобива юридическа правоспособност към Министерството на правосъдието. Като клиницист, преподавател и изследовател доц. д-р Параскева Манчева повишава своята професионална квалификация чрез различни форми на продължаващо обучение и специализации. Преминала е обучения по „Абдоминална ултразвукова диагностика” (1993 г.), „Ехография” (1993 г.), „Позитивна психотерапия” (1999г.), „Семейно планиране” (2000 г.), „Депресия и тревожност” (2008 г. – Брюксел, Белгия, Аюрведа – въведение и диагностика при световно известния специалист д-р Наушад (Индия) и др. Участвала е в четири проекта: репродуктивно здраве в младата възраст, обучение на ОПЛ по психично здраве, превенция на HIV/СПИН и осигуряване на практическо обучение по палиативна медицина за студенти-медици. Придобитите познания и умения в областта на медицината и правото, както и дългогодишният ѝ преподавателски и изследователски опит, са солидна основа за разработването на представения за оценка дисертационен труд.

Препоръки: Полезно ще бъде да се публикува монография на базата на представения дисертационен труд.

Заклучение: На базата на гореизложеното с пълна убеденост давам **положителна оценка** на представения от доц. д-р **Параскева Манчева Драганова**, д.м. дисертационен труд **„Медико-социални проблеми на инвалидността в системата на медицинската експертиза”**.

Давам своя положителен вот „Да“ и препоръчвам на уважаемото Научно жури да гласува за присъждане на научна степен **„Доктор на науките”** на доц. д-р **Параскева Манчева Драганова**, д.м. по научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването”, професионално направление 7.1 „Медицина”, област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт.

13.06.2018 г.
гр. Стара Загора

Изготвил становището:
Проф. д-р Юлиана Крумова Маринова, дм